

Ο άνθρωπος μπροστά στις μηχανές του πολέμου: μια νέα δοκιμασία της συνείδησης

/ [Γνώμες](#)

Στους πολέμους του παρελθόντος, όσο σκληροί κι αν υπήρξαν, η τελική απόφαση για την καταστροφή περνούσε πάντοτε μέσα από μια ανθρώπινη συνείδηση. Ο άνθρωπος που αποφάσιζε να πλήξει έναν στόχο, όσο αποστασιοποιημένος κι αν ήταν, παρέμενε φορέας εμπειριών, μνήμης και ευαισθησίας.

- Πέτρος Δ. Δαμιανός, Δρ. Φιλοσοφίας - Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ

Είχε υπάρξει κάποτε παιδί, κάποια μητέρα τον είχε θηλάσει, κάποια στιγμή της ζωής του είχε δεχθεί ένα βλέμμα κατανόησης ή συμπόνιας. Αυτές οι μνήμες, ακόμη και αν καταπιέζονταν από τη σκληρότητα του πολέμου, λειτουργούσαν ως μια αμυδρή υπενθύμιση της κοινής ανθρώπινης μοίρας.

Στην εποχή μας, όμως, ο πόλεμος αλλάζει χαρακτήρα. Η τεχνητή νοημοσύνη εισέρχεται όλο και πιο βαθιά στη διαδικασία λήψης στρατιωτικών αποφάσεων. Αλγόριθμοι επεξεργάζονται τεράστιες ποσότητες δεδομένων, εντοπίζουν στόχους,

τους αξιολογούν και προτείνουν τον τρόπο εξουδετέρωσής τους με ταχύτητα πολύ μεγαλύτερη από εκείνη της ανθρώπινης σκέψης. Εκεί όπου κάποτε υπήρχε χρόνος για σκέψη, αμφιβολία ή αναστολή, τώρα κυριαρχεί η ταχύτητα της υπολογιστικής αποτελεσματικότητας.

Η λογική αυτών των συστημάτων είναι απλή: ποια επιλογή οδηγεί γρηγορότερα στην εξουδετέρωση του αντιπάλου, ποια ενέργεια επιφέρει τη μεγαλύτερη στρατηγική αποδυνάμωση του εχθρού. Η μηχανή δεν γνωρίζει ηθικά διλήμματα, ούτε βιώνει την εμπειρία της συμπόνιας. Δεν έχει μνήμη ανθρώπινης σχέσης ούτε αίσθηση της αξίας ενός προσώπου. Βλέπει μόνο δεδομένα, πιθανολογήσεις και αποτελέσματα.

Αυτό δημιουργεί μια νέα μορφή απομάκρυνσης του ανθρώπου από τις συνέπειες των πράξεών του. Όταν μια μηχανή προτείνει την «βέλτιστη λύση», η ανθρώπινη κρίση κινδυνεύει να περιοριστεί σε μια απλή επικύρωση ενός υπολογισμού. Η απόφαση φαίνεται να γίνεται τεχνική πράξη και όχι ηθική επιλογή. Έτσι ο πόλεμος κινδυνεύει να μετατραπεί σε μια διαδικασία ψυχρής βελτιστοποίησης, όπου η αποτελεσματικότητα αντικαθιστά σταδιακά την ανθρώπινη συνείδηση.

Αυτή η εξέλιξη καθιστά ακόμη πιο οξεία τη δοκιμασία που ήδη βιώνει ο άνθρωπος σε καιρούς σύγκρουσης. Όπως είδαμε, ο πόλεμος πάντοτε έφερνε μαζί του την άμβλυνση των συνειδήσεων: την εξοικείωση με τον πόνο, την αποδοχή της βίας ως αναγκαίας, την απανθρωποποίηση του άλλου. Όμως τώρα η τεχνολογία απειλεί να επιταχύνει αυτή τη διαδικασία. Όσο περισσότερο οι αποφάσεις μεταφέρονται σε συστήματα που λειτουργούν χωρίς ηθική εμπειρία, τόσο περισσότερο ο άνθρωπος κινδυνεύει να συνηθίσει έναν κόσμο όπου η ζωή υπολογίζεται με όρους αποτελεσματικότητας.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται η βαθύτερη πνευματική πρόκληση της εποχής μας. Ο σύγχρονος άνθρωπος καλείται να ζήσει μέσα σε έναν κόσμο όπου η σκληρότητα μπορεί να αποκτήσει πρωτοφανή ταχύτητα και απρόσωπο χαρακτήρα. Η μεγαλύτερη απειλή δεν είναι μόνο η καταστροφή που προκαλούν τα όπλα, αλλά ο κίνδυνος να χαθεί η ίδια η ανθρώπινη καρδιά μέσα σε αυτή τη διαδικασία.

Γι' αυτό η ανάγκη επιστροφής στην πηγή της ανθρώπινης ανθρωπιάς γίνεται πιο επιτακτική από ποτέ. Η χριστιανική πίστη βλέπει στο πρόσωπο του Χριστού την υπενθύμιση του τι σημαίνει να είναι κανείς πραγματικά άνθρωπος. Ο Χριστός δεν ήρθε απλώς να διδάξει ηθικούς κανόνες· ήρθε να αποκαλύψει την αξία κάθε ανθρώπινου προσώπου και να καλέσει τον άνθρωπο σε μια ζωή αγάπης, αλήθειας και συμπόνιας.

Σε έναν κόσμο όπου οι μηχανές μπορούν να υπολογίζουν την αποτελεσματικότητα της καταστροφής, ο άνθρωπος χρειάζεται ακόμη περισσότερο να στραφεί προς εκείνον που θυμίζει ότι η αξία της ζωής δεν μπορεί να μετρηθεί με αλγόριθμους. Η «αγκαλιά του Χριστού» δεν είναι απλώς μια παρηγορητική εικόνα· είναι η υπενθύμιση ότι η ανθρώπινη ύπαρξη βρίσκει το νόημά της στην αγάπη και όχι στην ισχύ.

Διότι ο άνθρωπος δεν καλείται απλώς να επιβιώσει μέσα στην ιστορία. Καλείται να ολοκληρώσει την υπαρξιακή του πορεία χωρίς να χάσει την ψυχή του. Και αυτή η πορεία — όπως υπενθυμίζει το Ευαγγέλιο — δεν κρίνεται από την αποτελεσματικότητα των πράξεων αλλά από την πιστότητα της καρδιάς στην αλήθεια και στην αγάπη.

Ίσως λοιπόν η μεγαλύτερη πρόκληση της εποχής των μηχανών να είναι αυτή: να παραμείνει ο άνθρωπος άνθρωπος. Να μη χάσει τη συνείδησή του μέσα στην ταχύτητα των υπολογισμών. Να μην ξεχάσει ότι πίσω από κάθε «στόχο» υπάρχει ένα πρόσωπο. Και να κρατήσει ζωντανή μέσα του εκείνη την ανθρωπιά που μόνο η αγάπη του Χριστού μπορεί να θεραπεύσει και να οδηγήσει τελικά στη σωτηρία.

Πηγή: pemptousia.gr